

LLENGUA CATALANA I CONTRACTACIÓ EN EL DRET PRIVAT CATALÀ

Lídia Arnau Raventós

Professora agregada de dret civil

Universitat de Barcelona¹

Resum

El treball situa la llengua catalana en l'àmbit del dret privat i, en concret, en el del dret civil català de contractes. Per una banda, s'analitza la naturalesa jurídica de les normes que o bé atorguen als consumidors determinats drets lingüístics o bé imposen als professionals concrets deures igualment lingüístics, a fi d'esbrinar si les dites normes permeten formular pretensions jurídiques privades. Per l'altra, es fa valer la competència del legislador català per a incorporar directives europees i, a la seva empara, imposar requisits lingüístics en català en aquells casos en què el text europeu no exigeix que ho siguin en alguna de les llengües oficials de la Unió Europea. En darrer terme, s'estudia fins a quin punt l'ús de la llengua catalana esdevé un requisit de la conformitat de la prestació satisfeta, especialment en aquells casos en què l'ús del català actua com a reclam publicitari.

Paraules clau: llengua catalana, dret lingüístic, publicitat, conformitat.

LENGUA CATALANA Y CONTRATACIÓN EN EL DERECHO PRIVADO CATALÁN

Resumen

El trabajo sitúa la lengua catalana en el ámbito del derecho privado y, en concreto, en el del derecho civil catalán de contratos. Por una parte, se analiza la naturaleza jurídica de normas que o bien conceden a los consumidores determinados derechos lingüísticos o bien imponen a los profesionales deberes igualmente lingüísticos, a fin de averiguar si tales normas permiten formular pretensiones jurídicas privadas. Por la otra, se reivindica la competencia del legislador catalán para incorporar directivas europeas y, a su amparo, imponer requisitos

1. Aquest estudi s'ha fet en el marc dels treballs desenvolupats pel Grup de Recerca «Grup de Dret Civil Català UB», 2021 SGR 00347.

lingüísticos en catalán en aquellos casos en los que el texto europeo no exige que sean en alguna de las lenguas oficiales de la Unión Europea. En último lugar, se estudia hasta qué punto el uso de la lengua catalana se convierte en requisito de conformidad de la prestación satisfecha, especialmente en aquellos casos en los que el uso del catalán se utiliza como reclamo publicitario.

Palabras clave: lengua catalana, derecho lingüístico, publicidad, conformidad.

CATALAN LANGUAGE AND CONTRACTING IN CATALAN PRIVATE LAW

Abstract

The comment places the Catalan language in the field of private law and, specifically, in that of the Catalan civil contract law. On the one hand, the legal nature of rules that either grant consumers certain linguistic rights or impose equally linguistic duties on professionals, is analysed in order to clarify whether these rules allow private legal claims. On the other hand, the competence of the catalan legislator is claimed to incorporate European directives and to impose Catalan linguistic requirements in those cases in which the European law does not require requirements in one of the official languages of the European Union. Lastly, we study if the use of Catalan becomes a requirement for the conformity of the service with the contract, especially in those cases in which the Catalan is used as an advertising claim.

Keywords: Catalan language, linguistic right, advertising, conformity.

1. INTRODUCCIÓ: EL DRET CIVIL CATALÀ I LA LLENGUA CATALANA

La llengua catalana té presència, a efectes diversos i no sempre amb la mateixa intensitat, en tots els sectors o àmbits del dret civil. Pel que fa al dret civil català, ho avalen els articles del Codi civil de Catalunya (en endavant, CCCat) 421-12.1, relatiu a la llengua de redacció del testament, i 553-28, quant a la llengua de legalització dels llibres d'actes de les juntes de propietaris. Tampoc no seria estranya l'aplicació dels articles 236-13 i 236-11.6 CCCat arran de la manca d'acord dels progenitors a l'hora de triar la llengua de les activitats desenvolupades pels fills.

Aquest comentari, però, només pretén analitzar com apareix la llengua en l'àmbit contractual. La regulació catalana a partir de la qual s'estructura aquesta anàlisi considera, fonamentalment, la contractació per persones consumidores. Aquest supòsit contractual ocupa un espai rellevant en la contractació privada, però, evidentment, no l'esgota. Aquella regulació, a més, s'insereix a voltes en l'àmbit del dret públic, de manera que l'estudi tampoc no defuig, si són inevitables, les relacions que s'estableixen entre el dret administratiu i el dret civil.

2. EL CATALÀ EN L'ÀMBIT SOCIOECONÒMIC

El capítol v de la Llei 1/1998, del 7 de gener, de política lingüística (en endavant, LPL), s'intitula «L'activitat socioeconòmica». Des de la perspectiva del dret privat, interessa especialment l'article 32 LPL, rubricat «L'atenció al públic». Aquest precepte és valuós, en concret, de cara a valorar si hom pot derivar pretensions jurídiques privades del que s'hi estableix, és a dir, facultats adreçades a exigir o imposar a algú un determinat comportament en relació amb l'ús de la llengua catalana. Tot el que resta al marge d'aquesta àmbit *privat* d'actuació, i que es vincula de manera directa i neta amb el dret administratiu (sancions administratives, règim de les clàusules d'execució lingüística incorporades a contractes sotmesos al dret públic, etc.),² es deixa, volgudament i com a criteri general, fora d'aquest comentari.

En el context de l'article 32 LPL, aquella perspectiva privada o *des del dret privat* permet reconduir l'atenció cap al primer i el tercer apartats del precepte. El primer es limita a proclamar que els establiments que «[...] desenvolupen llur activitat a Catalunya han d'estar en condicions de poder atendre els consumidors i consumidores quan s'expressin en qualsevol de les llengües oficials a Catalunya». El segon igualment imposa que, a propòsit d'aquests mateixos establiments, certes informacions i documents «[...] han d'ésser redactats, almenys, en català».

2. Anna-Clara MARTÍNEZ, «Llengua i contractació pública: és viable la incorporació de clàusules d'execució lingüístiques», *Món Jurídic*, núm. 342 (agost-setembre 2022), p. 18-19.

2.1. LA IMPRECISA DELIMITACIÓ SUBJECTIVA DE L'ARTICLE 32 DE LA LLEI DE POLÍTICA LINGÜÍSTICA

Pel que fa a *qui* ha d'*atendre* els consumidors (art. 32.1 LPL) i ha de procurar la redacció en català dels elements mencionats en l'article 32.3 LPL, són les empreses i els establiments «que desenvolupen llur activitat a Catalunya». Una interpretació sistemàtica dels articles 30-33 LPL pot fer pensar que l'article 32 LPL s'adreça, només, a les empreses privades.³ Tot i així, atès que, estrictament, la conducta consistent a atendre el públic no es preveu expressament en els articles 30, 31 i 33 LPL, és defensable que l'article 32 LPL regeix sigui quina sigui la naturalesa (pública, de servei públic, privada, concertada o subvencionada) de l'empresa. Per altra banda, l'expressió «[l]es empreses i els establiments» té un abast general que permet incloure-hi qualsevol activitat comercial (adreçada «a la venda de productes o a la prestació de serveis»), independentment de l'estructura jurídica de qui la desenvolupa. I, per la seva banda, el requisit «a Catalunya» evoca una localització física del professional al territori català que, d'entrada, deixa al marge els que *només* adrecen aquestes activitats *cap a* Catalunya (arg. ex art. 6b Reglament (CE) núm. 593/2008, del Parlament Europeu i del Consell, del 17 de juny de 2008, sobre la llei aplicable a les obligacions contractuals).

Pel que fa a *qui ha de ser atès*, l'article 32.1 LPL esmenta «els consumidors i consumidores». En canvi, la rúbrica de l'article 32 LPL es refereix «al públic» i el subapartat 3 d'aquest article utilitza al mateix temps els dos indicadors: «[...] els documents d'oferta de serveis per a les persones usuàries i *consumidores* dels establiments oberts al *públic* [...]». Aquest ús indistint d'ambdues categories és una imprecisió que caldria corregir, i la raó és que el «públic», entès com a destinatari de l'activitat desenvolupada per empreses o en establiments, enclou persones o subjectes que poden no ser —o no contractar com a— consumidores en el sentit, legal i estricte, de l'article 111-2a del Codi de consum de Catalunya (en endavant, CcoCat). D'aquesta manera, també és un establiment obert al públic aquell en el qual es desenvolupa una activitat de venda de béns o de contractació de serveis adreçada a persones que compren o contracten amb un propòsit relacionat amb la seva pròpia activitat professional o empresarial; aquests clients, tot i no ser consumidors, integren el *públic*. Es tracta d'una imprecisió que s'arrossega fins al mateix article 34 de l'Estatut d'autonomia de Catalunya (EAC), el qual, aparentment, l'accentua: mentre que la seva rúbrica predica els «[d]rets lingüístics dels consumidors i usuaris», en el text normatiu el subjecte de la primera disposició és «[t]otes les persones» i el de la segona, «[l]es entitats, les empreses i els establiments oberts al *públic*», amb el benentès que, com ja s'ha dit, no totes

3. Josep Maria PUIG SALELLAS, «La normativa lingüística y el mundo socioeconómico», a GENERALITAT DE CATALUNYA, INSTITUT D'ESTUDIS AUTONÒMICS (ed.), *Estudios jurídicos sobre la Ley de política lingüística*, Madrid i Barcelona, Marcial Pons, 1999, p. 455.

les persones o públic contracten assumint o ocupant la posició legal de consumidor. En la segona disposició no hi ha correctiu; en la primera sí, de manera que el dret es predica de totes les persones, però, només, en «llur condició d'usuàries o consumidores de béns, productes i serveis». Caldria repensar aquestes redaccions.

2.2. DE L'ATENCIÓ... AL DRET A SER ATÈS EN LLENGUA CATALANA?

L'article 32.1 LPL imposa als establiments la implementació de les mesures que escaiguin de cara a «poder atendre» el consumidor prescindint de la llengua oficial en la qual aquest darrer s'hi ha adreçat.⁴ No es desenvolupa com cal que sigui, es faci o es presti aquesta atenció; en cap cas s'imposa expressament que *s'atengui en català*, ni tan sols en aquells casos en què el consumidor sí que s'ha expressat en aquesta llengua. De fet, es pot raonablement entendre que hi ha *atenció* només escoltant el consumidor i, si cal parlar-hi, contestant el que demana encara que es faci en castellà; d'atenció, n'hi ha.⁵ Aquest deure d'atenció apareix, novament, en l'article 34 EAC, que, sembla, fa un pas endavant. Al seu torn, l'article 128-1.1 CcoCat quasi reproduceix la mateixa expressió que s'empra en l'EAC, però hi afegeix que el dit dret s'atorga d'acord amb el que preveuen l'EAC i la legislació aplicable en matèria lingüística. Aquesta tríada (art. 32.1 LPL, 34 EAC i 128-1.1 CcoCat) suggereix tres comentaris: el primer, relatiu a la interrelació que hi ha entre les tres disposicions; el segon, a propòsit de la interpretació que ha fet el Tribunal Constitucional (TC) de les dues darreres, i el tercer fa referència a les conseqüències jurídiques associades a l'incompliment o la infracció del deure d'atenció.

2.2.1. *En què quedem?*

Pel que fa a la relació entre les tres disposicions, escauria dir, d'entrada i d'acord amb les regles generals, que si l'article 34 EAC difereix de l'article 32.1 LPL, aleshores aquest darrer va ser derogat per una llei posterior; en canvi, si diuen el mateix, l'article 32.1 LPL esdevé sobrer perquè el seu contingut ja regeix en virtut d'una norma posterior i jeràrquicament preferent. Literalment no hi ha coincidència perquè, ja s'ha

4. Parla, també, de l'«atenció adequada un cop prestat el servei», que té dret a rebre el consumidor, l'article 123-6.4 CcoCat; igualment, l'article 126-2 CcoCat, rubricat «Atenció», proclama el dret de les persones consumidores «a rebre la informació i l'atenció adequades i necessàries per a conèixer, utilitzar i fer servir amb seguretat i d'una manera satisfactòria els béns i serveis».

5. Vegeu Josep Maria PUIG SALELLAS, «La normativa lingüística», p. 456 i 457. L'autor considera que respondre en castellà al consumidor que s'expressa en català no s'avé amb la idea de gentilesa o consideració que comporta el concepte d'*atenció*.

anticipat, l'article 34 EAC sembla que fa un pas endavant. Aquest avenç consisteix a convertir el deure de l'article 32.1 LPL (en el sentit que s'imposa a les empreses i els establiments «estar en condicions de poder atendre») en un dret dels consumidors («tenen dret»).⁶ El matís «oralment i per escrit» de l'article 34 EAC no esdevé tan rellevant com pot semblar, ja que l'article 32.1 LPL no fa cap distinció i, per tant, el deure d'atendre, en el marc d'aquesta disposició, regeix en tot cas. El *dret* de l'article 34 EAC, a més, no va acompanyat de cap referència locativa com la de l'article 32.1 LPL («a Catalunya») i el seu contingut sembla avalar l'exigència d'atenció en llengua catalana si és aquesta la llengua oficial elegida pel consumidor.⁷ Aquesta interpretació, però, demana considerar també la segona de les disposicions de l'article 34 EAC, que imposa a les entitats, empreses i establiments «oberts al públic a Catalunya» el «deure de disponibilitat lingüística en els termes que estableixin les lleis». Aquesta norma es fixa, ara, en qui ofereix productes i serveis al *públic* i ho fa *a Catalunya*; no els imposa una obligació, sinó només un deure, que qualifica («de disponibilitat lingüística»), i, quant al seu contingut, remet al que «estableixen les lleis». Aquesta indeterminació no permet conèixer l'abast o l'àmbit d'aquest deure (és a dir, en quins supòsits regeix?), ni desgranar-ne el contingut; a més, si per «les lleis» s'entén la LPL, aleshores aquell deure, en el marc de l'activitat d'*atenció*, es limita a *atendre* (encara que no sigui en català) sigui quina sigui la llengua oficial en la qual s'expressi el consumidor. És evident que el principal dubte que genera aquesta segona disposició de l'article 34 EAC és si escapça (i, si escau, com ho fa) el *dret* que acaba de declarar la primera disposició d'aquest article. Sembla que, efectivament, s'avalua legalment una *retallada* del dret perquè, d'entrada, els *drets* atribuïts en el marc de les relacions jurídiques privades i que es tenen davant d'alguna persona en concret (per exemple, els establiments i les empreses de l'art. 34 EAC), comporten l'exigibilitat de l'acte que conforma el seu contingut i del qual es podrà demanar, fins i tot, el compliment forçós; un *deure*, en cas d'incompliment, acostuma a arrossegar efectes distints del de forçar el compliment de la conducta deguda. I, d'aquest esquema, en resulta que si la posició passiva del *dret* de l'article 34, al principi, EAC és el *deure* de l'article 34, al final, EAC, aleshores la norma, en aquest punt, és contradictòria.⁸

6. També *només* imposa «estar en condicions de poder atendre els consumidors quan s'expressin en qualsevol de les llengües oficials a Catalunya», l'article 8.3, al final, de la Llei 18/2017, de l'1 d'agost, de comerç, serveis i fires.

7. És el que s'identifica amb el vessant passiu del dret d'opció lingüística, entès com a dret a ser correspost amb la llengua que s'ha escollit en exercici del vessant actiu del mateix dret; vegeu Anna M. PLA BOIX, «La llengua al nou Estatut d'autonomia de Catalunya», *Revista d'Estudis Autònomic i Federals*, núm. 3 (2006), p. 288-290.

8. Deixant al marge els drets reals, el que s'avé amb la categoria de *dret* (que seria *relatiu* o de *crèdit*) és el *dente*, no pas el *deure*.

La consistència de la remissió que l'article 128-1.1 CcoCat fa a l'EAC i a la «legislació aplicable» es ressent de tot plegat. En concret, tot i que els articles 128-1.1 CcoCat i 34, al principi, EAC fan ús d'una redacció diferent, acaben dient el mateix, per bé que els dubtes que genera l'article 34 EAC es traslladen a l'article 128-1.1 CcoCat, que s'hi remet.⁹

2.2.2. *La jurisprudència constitucional passada i... previsible?*

Sigui com sigui, hom no pot prescindir de la interpretació que el TC ha fet tant de l'article 34 EAC com de l'article 128-1.1 CcoCat. De fet, en la Sentència del Tribunal Constitucional (STC) 88/2017, del 4 de juliol de 2017,¹⁰ aquest tribunal analitza la constitucionalitat d'aquest darrer precepte i ho fa a remolc de la interpretació de l'article 34 EAC continguda en la STC 31/2010, del 28 de juny. En la STC 88/2017 es reproduceix l'argumentació ja emprada el 2010:

[...] el deber de disponibilidad lingüística de las entidades privadas, empresas o establecimientos abiertos al público no puede significar la imposición a éstas, a su titular o a su personal de *obligaciones individuales* de uso de cualquiera de las dos lenguas oficiales de modo *general, inmediato y directo* en las relaciones privadas, toda vez que el derecho a ser atendido en cualquiera de dichas lenguas sólo puede ser exigible en las relaciones entre los poderes públicos y los ciudadanos. Por ello, en este ámbito de las relaciones entre privados no cabe entender que el Estatuto imponga de modo inmediato y directo tal obligación a los ciudadanos (STC 21/2010, FJ 22). [...] la extensión del derecho de *opción lingüística* al ámbito de las relaciones privadas no puede ser realizada de manera indiscriminada y habrá en cada caso que analizar la concreta normativa para determinar si la misma se encuentra suficientemente justificada (STC 88/2017, fonament jurídic [FJ] 3r).

En l'àmbit de les relacions privades, el TC nega que es pugui imposar per llei, de manera generalitzada, el deure de disponibilitat lingüística a totes les empreses i els establiments, i això implica, de retruc, negar també que es pugui reconèixer als

9. Vegeu l'article 38 de l'Avantprojecte de llei de modificació del CcoCat, pel qual, entre d'altres, es modifica l'article 211-5 CcoCat; a l'empara d'aquesta reforma, es proposa afegir un primer apartat al dit precepte, segons el qual «[l]es persones empresàries estan obligades a atendre de forma oral i escrita en la llengua oficial que escullin les persones consumidores, d'acord amb el que preveu l'article 128.1.1»; aquest darrer precepte no es modifica i és per això que l'*obligació* que es vol incloure en l'article 211-5.1 CcoCat resta desdibuixada, indirectament, per la remissió de l'article 128-1.1 CcoCat a l'EAC i, de moment, a la LPL.

10. *Boletín Oficial del Estado* (BOE), núm. 171 (19 juliol 2017), p. 63257-63262.

consumidors, en tot cas i sempre, un *dret efectiu d'opció lingüística*. Però, a l'hora de concretar què es pot preveure legalment i què no, el TC assenyala que no es poden imposar, de manera general, immediata i directa, obligacions individuals d'ús de qual-sevol de les dues llengües oficials perquè en aquest àmbit, a parer seu, tampoc no hi ha el *dret a ser atès en la llengua escollida*.¹¹ Pel que fa a aquesta manera d'explicar-se, interessa fer notar dos aspectes. El primer és que el TC, en la STC 88/2017, efectivament es limita a reproduir allò que ja havia declarat en la STC 31/2020, però ni en l'una ni en l'altra no s'aporta la raó de fons que avala que hom no pugui exigir, a Catalunya, ser atès en llengua catalana. De fet, l'article 34 EAC no imposa el coneixement generalitzat del català (com sí que imposa el del castellà la Constitució espanyola [CE]), sinó que, contràriament, permet que sigui exigible, només, a aquells que desenvolupen a Catalunya una activitat empresarial o professional oberta al públic.¹² El segon aspecte que cal destacar és que tampoc no queda del tot clar si arran de la STC 88/2017 queden contradits els vessants actiu i passiu del dret d'opció lingüística. En aquest sentit, el TC nega que, en l'àmbit privat, empreses i establiments puguin veure's obligades, de manera general i directa, a *fer ús* del català o a *atendre* en llengua catalana; escapar d'aquesta manera el deure de disponibilitat lingüística implica, de retruc, escapar el correlatiu *dret d'opció lingüística*, però si l'afectació queda limitada a l'atenció que cal prestar al consumidor (en el sentit que no es pot imposar que es faci en català), sembla que el vessant actiu del dret (que permet triar la llengua a l'hora de *demanar* atenció) no resta malmès.¹³

Segueix aquesta mateixa línia la STC 117/2022, del 29 de setembre, que resol el recurs d'inconstitucionalitat interposat, entre d'altres, contra l'article 8.3, al final, de

11. Vegeu Agustí POU PUJOLRÀS, «Consideracions sobre la Sentència del Tribunal Constitucional relativa a les previsions lingüístiques del Codi de consum de Catalunya», *RDL Blog* (blog de la *Revista de Llengua i Dret*), 16 de novembre de 2017, qui destaca que, malgrat tot, el TC avala la imposició de deures no individualitzats de disponibilitat lingüística. En el mateix sentit, vegeu Eva PONS PARERA i Agustí POU PUJOLRÀS, «Jurisprudència del TC», *Revista de Llengua i Dret*, núm. 69 (juny 2018), p. 291. Pel que fa a la mateixa *esclatxa* en la STC 31/2010, vegeu Antoni MILLAN I MASSANA, «El règim de les llengües oficials. Comentari a la Sentència del Tribunal Constitucional 31/2010, de 28 de juny», *Revista Catalana de Dret Públic: Especial Sentència 31/2010 sobre l'Estatut d'autonomia de Catalunya de 2006*, Barcelona, Generalitat de Catalunya, Institut d'Estudis Autònoms, p. 137-138; Xavier MUÑO BAS, «Valoració dels aspectes relatius a la llengua en la Sentència del Tribunal Constitucional 31/2010, de 28 de juny», *Revista Catalana de Dret Públic: Especial Sentència 31/2010 sobre l'Estatut d'autonomia de Catalunya de 2006*, p. 143; Eva PONS PARERA, «La llengua en la Sentència de 28 de juny de 2010», *Revista Catalana de Dret Públic: Especial Sentència 31/2010 sobre l'Estatut d'autonomia de Catalunya de 2006*, p. 153.

12. El FJ 22è de la STC 31/2010, del 28 de juny, es limita a assenyalar, *sense argumentar-ho*, que «el derecho a ser atendido en cualquiera de dichas lenguas sólo puede ser exigible en las relaciones entre los poderes públicos y los ciudadanos».

13. Agustí POU PUJOLRÀS, «Consideracions sobre la Sentència del Tribunal Constitucional», parla de «dret lingüístic actiu (dret a ser atès)» i defensa que, en una lectura generosa de la STC 31/2010, no es veuria afectat per la interpretació feta de l'article 34 EAC.

la Llei 18/2017, de l'1 d'agost, de comerç, serveis i fires.¹⁴ En concret, el fonament jurídic sisè de la STC 117/2022 reproduïx novament el que ja s'havia dit, primer, en la STC 31/2010 i, després, en la STC 88/2017, i insisteix en la idea que ni el deure d'«estar en condiciones de poder atender a los consumidores», ni «la proclamación *in abstracto* del derecho del consumidor a ser atendido en la lengua oficial que escoja», enclouen un «deber de conocimiento» de la llengua catalana que «recaiga de forma *directa* sobre unos sujetos *concretos*».¹⁵ No s'acaba d'entendre la raó per la qual el legislador català no desenvolupa aquestes escaletxes a l'efecte d'imposar, encara que de moment sigui sense fer-ho de manera general i directa, el coneixement i, de retruc, l'atenció en llengua catalana. En canvi, la insistència que mostra a reproduir el deure d'atendre el consumidor en la llengua elegida per aquest no fa altra cosa que encallar la situació, desaprofitar aquell espai de regulació i perpetuar una sensació de *déjà vu*.

Des de la perspectiva del dret privat, la STC 88/2017 permet un altre comentari. Deriva del seu fonament jurídic cinquè, que es pronuncia quant a la justificació, la raó o el rerefons que pot arribar a legitimar la imposició legal (mai de manera general, immediata i directa) de l'ús de la llengua catalana. Aquest fonament, a parer del TC, no pot consistir a facilitar al consumidor una major, millor o més fàcil comprensió o claredat de la informació rebuda del professional. Segons aquest raonament, la presumptió de coneixement del castellà garanteix que la informació que ja consta en llengua castellana és comprensible per a tots els consumidors espanyols. Per tant, imposar la llengua catalana per a garantir una millor comprensió no estaria constitucionalment justificat.¹⁶

2.2.3. La força normativa: quid en cas d'incompliment?

La lectura feta pel TC del dret a ser atès en llengua catalana esquadra la mateixa qualificació com a *dret* del que, en canvi, sí que es formula i es presenta com a tal en els articles 34 EAC i 128-1.1 CcoCat. Des d'una perspectiva privada, la consistència d'un dret (almenys, el de caire patrimonial) s'ha de valorar atenent allò que permet fer o exigir. Considerats literalment, aquells preceptes permeten parlar d'un dret relatiu, personal o de crèdit, en virtut del qual el consumidor pot pretendre ser atès en llengua catalana pel professional; es tractaria d'un dret d'origen legal que legitimaria l'exigència d'un *fer* consistent a *atendre* i, en concret, a *atendre en català*. Aquesta formulació, arran de la jurisprudència constitucional, queda contradita clarament ja que reconèi-

14. Vegeu *supra* la nota 6.

15. La cursiva és nostra.

16. Vegeu Eva PONS PARERA i Agustí POU PUJOLRÀS, «Jurisprudència del TC», p. 291. Segons aquests autors, «[n]o hi ha millor manera de dir que una llengua és de primera i l'altra de segona».

xer la titularitat d'un dret sense atribuir al seu titular una pretensió (o facultat d'exigir la conducta adreçada a satisfer-lo [art. 121-1 CCCat]) és poc més que fum; altrament, declarar que es té dret a ser atès en català però sense poder exigir que aquesta atenció es satisfaci en llengua catalana fa que trontolli, almenys en aquest context, la mateixa categoria de *dret*. Si de cas, una lectura benintencionada de la jurisprudència constitucional avalaria afirmar que, de moment, es tracta d'un dret de contingut indeterminat que cal fixar legalment però que no pot encloure una pretensió que permeti exigir sempre i de manera immediata i individual l'ús de la llengua catalana; es tracta d'un dret que, a hores d'ara, enclou una pretensió de contingut encara incert.

Però, posats a plantejar-ho, com s'acabaria concretant el caràcter obligatori de la conducta o *fer* consistent a *atendre en llengua catalana* o, simplement, a *atendre a qui s'adreça al professional o botiguer en català*? A manca de compliment voluntari, com s'hauria d'imposar un compliment específic?, com s'hauria de valorar un compliment equivalent?, com s'hauria de valorar el cost de l'atenció en català...? Aquestes qüestions, que pressuposen una pretensió (o conducta exigible), no es poden plantejar sense considerar abans, com a mínim, els mecanismes d'implementació previstos, especialment, en la LPL i en el CcoCat. De fet, són aquests mecanismes els que, realment, ajuden a valorar la substantivitat dels drets atribuïts o reconeguts (ja que, en fi, poc dret és el que, si s'infringeix, no permet fer ni reclamar res al seu titular). Pel que fa a la LPL, el seu article 3 preveu la protecció judicial del «dret a emprar la seva llengua». L'article 32.1 LPL pressuposa aquest dret (el de cadascú a «emprar» la seva llengua) i es limita només a establir que, sigui quina sigui la llengua usada, els establiments han d'estar en condicions de poder atendre els consumidors. Quina és la reacció prevista si els dits establiments *no* estan en aquestes condicions? Des de la perspectiva del dret públic, no s'imposen sancions per al cas d'incompliment (disposició addicional [DA] 5a LPL). Pel que fa al dret a ser atès «oralment i per escrit en la llengua oficial que escullin», reconegut en l'article 128-1.1 CcoCat, l'article 331-6k CcoCat tipifica només com a infracció administrativa la vulneració dels drets lingüístics dels consumidors. I en aquest punt caldria recordar novament: primer, que la sanció administrativa no exclou, per si sola, que de la norma que proclama el dret també se'n puguin derivar, per al cas d'infracció, altres conseqüències (potser de tipus privat);¹⁷ segon, que la interpretació feta pel TC de l'article 128-1.1 CCCat limita molt l'àmbit de les possibles vulneracions susceptibles de sanció (de fet, no s'estarà vulnerant res si el consumidor que s'expressa i demana atenció en català, la rep en castellà).¹⁸

17. Quant a la naturalesa civil de les normes de dret privat contingudes en el CcoCat, vegeu Lúdia ARNAU RAVENTÓS, «El dret català i els contractes atorgats a distància o fora d'establiment mercantil amb consumidors», *Revista Jurídica de Catalunya*, núm. 2 (2022), p. 51-53.

18. Des de la perspectiva del dret públic, la STC 88/2017 acaba *arrodonint* la interpretació de l'article

2.3. LA INFORMACIÓ REDACTADA EN CATALÀ: EMBOLICA QUE FA FORT

L'article 32.3 LPL considera, en primer terme, «[l]a senyalització i els cartells d'informació general de caràcter fix». La descripció d'aquests elements es fa atenent dos criteris: o bé només el de la naturalesa de la informació o del seu contingut (la senyalització), o bé el de la naturalesa de la informació («general») i, alhora, el del tipus de suport que la conté («cartells [...] de caràcter fix»). Sigui com sigui, la informació esmentada en l'article 32.3 LPL inclou dades sense transcendència contractual; és el cas de la senyalització (que, cal entendre, pot fer referència als diferents espais o a la localització dels diferents serveis que s'ubiquen a l'establiment). Pel que fa als cartells, la seva identificació s'efectua a partir de dues dades: la primera, de contingut, és excessivament indeterminada: cal que contingui *informació* (de què?, o pot ser de qualsevol aspecte o de qualsevol tipus?) que, a més, sigui *general* (i quan ho és?, quan fa referència a tots els serveis o productes que es comercialitzen en aquell establiment?...);¹⁹ la segona dada fa referència a la naturalesa del suport («de caràcter fix»). L'article 32.3 LPL es refereix, en segon lloc, «als documents d'oferta de serveis», però no queda del tot clar a quin tipus de documentació es fa referència i tampoc no semblen justificades la sola menció dels «serveis» i l'omissió dels béns (*cfr.* art. 32.1 LPL);²⁰ es tractaria d'informació en suport documental, encara que no sigui de caràcter fix, i relativa, cal entendre, als productes (ja siguin béns, ja siguin serveis) oferts al públic.

El que unifica el conjunt d'informacions esmentades en l'article 32.3 LPL és el seu destinatari indeterminat. En qualsevol cas, a propòsit del client o consumidor concret o determinat, una menció informativa de les compreses en l'article 32.3 LPL pot acabar tenint transcendència contractual i esdevenir contingut exigible a l'empara del caràcter vinculant de la publicitat (art. 123-7 CcoCat) entesa com a comunicació adreçada al públic a fi de promoure la contractació de béns i serveis (i no es pot descartar que acompleixin aquesta funció la informació general o els documents d'oferta de serveis esmentats en l'art. 32.3 LPL). La finalitat de l'article 32.3 LPL és establir, però, que la informació continguda en la senyalització, els cartells i la documentació

128-1.1 CcoCat quan afegeix que, si no es poden imposar obligacions individuals, generals, immediates i directes pel que fa al coneixement i l'ús del català als establiments, «menos aún cabrá establecer régimen sancionador alguno frente a un eventual incumplimiento de unas obligaciones individuales que nunca podrán ser tales» (vegeu FJ 4t, al final).

19. Aquests cartells poden igualment fer referència a aspectes no contractuals (per exemple, els relatius al funcionament de l'establiment, com ara els horaris, els dies festius, etc., o al compliment d'obligacions administratives, com ara disposar de fulls de reclamació, etc.). Per la seva banda, cal indicar que la senyalització s'acostuma a incorporar a cartells de tipus fix i que aquests tipus d'indicacions també poden considerar-se (per què no?) informació general.

20. Es pot pensar en els targetes on consten els diferents serveis que presta la perruqueria, la bugaderia, etc., que, a voltes, consten en cartells (que, de fet, ja són un suport documental).

que s'hi esmenta, ha d'ésser redactada, almenys, en català.²¹ L'article 32.3 LPL estableix un deure; literalment, la formulació de la norma (que defuig la paraula *dret*) no facilita promoure una pretensió de naturalesa privada. El caràcter degut de la redacció en català de les informacions de l'article 32.3 LPL el rebla, d'entrada, la lletra *b* de la disposició addicional cinquena de l'LPL, que tipifica l'incompliment del dit deure com a «negativa injustificada a satisfer les demandes de les persones usuàries i consumidores» a l'efecte d'aplicar el règim sancionador de la Llei 1/1990. La derogació d'aquesta llei en virtut del CcoCat dona pas a la disposició final primera del CcoCat, segons la qual les referències legals que es facin a la llei del 1990 s'han d'entendre fetes al mateix CcoCat. La remissió porta a l'esmentat article 331-6 *k* CcoCat. En aquest punt, l'entramat jurídic permet afirmar que la infracció del deure de redactar en català les informacions de l'article 32.3 LPL es tracta, en el CcoCat, com una infracció administrativa. En el CcoCat es reacciona de la mateixa manera tant si el professional no atén en català com si no disposa de les informacions generals fixes en llengua catalana. Ja s'ha dit que la reacció jurídica explícita per al cas de vulneració, que en el CcoCat és de naturalesa administrativa, no *hauria* d'excloure, tampoc quant al deure de redacció en català de les informacions esmentades en l'article 32.3 LPL, una possible reacció jurídica privada. Caldria estirar més el fil d'«han d'ésser redactats, almenys, en català».

La interpretació de l'article 32.3 LPL no pot fer-se de manera aïllada. Cal considerar, en tot cas, els articles 15 LPL, relatiu als «documents civils i mercantils», i 128-1.2 CcoCat.

2.3.1. *Llengua i documents privats (article 15 de la Llei 1/1998)*

L'article 15.1 LPL declara que «[l]a llengua no és un requisit de forma dels documents privats». La conseqüència que deriva d'aquesta negació i que estableix el mateix precepte («[p]er tant, són vàlids els redactats en qualsevol idioma») permet afirmar que la llengua és, certament, un element o aspecte relatiu a la forma documental;²² la llengua de redacció és, però, lliure (l'han d'elegir les parts atorgants [art. 15.3 LPL]), de manera que, a l'efecte de la *validesa* del *document*, no se n'exigeix una de concreta. L'article 15.1 LPL prescindeix de la funció que pot acomplir el document

21. A propòsit de l'«almenys, en català», vegeu Antoni MILIAN I MASSANA, «La exigencia de “al menos en catalán”», a GENERALITAT DE CATALUNYA, INSTITUT D'ESTUDIS AUTONÒMICS (ed.), *Estudios jurídicos sobre la Ley de política lingüística*, Madrid i Barcelona, Marcial Pons, 1999, p. 495-505, destaca que la discriminació d'elements en l'article 32.3 LPL (del qual queden al marge les informacions no fixes i les no generals) avala la proporcionalitat de la norma.

22. Com la mida i el contrast de la lletra (art. 211-6 CcoCat).

en relació amb el negoci que formalitza.²³ En l'article 15.1 LPL, a més, no s'explicita què fa que un document sigui o no «privat»; atenent l'article 14 LPL, el document privat es contraposa al públic o atorgat per un fedatari públic. Si és privat, pot ser contractual o d'un altre tipus («contractuals o no» [art. 15.2 LPL]). La qualificació de «contractual» tampoc no es desenvolupa, de manera que aquesta condició o qualitat es pot ben interpretar de manera àmplia i pot incloure qualsevol document relatiu o relacionat amb un contracte. De fet, en l'article 15 LPL, la identificació del que sigui un document contractual no té major transcendència, ja que no fan cap tipus de distinció ni el mateix article 15.2 LPL (segons el qual els documents, per tal d'exigir-ne el compliment a Catalunya, poden redactar-se en català o en castellà),²⁴ ni l'article 15.3, al principi, LPL (que encomana a les parts la tria de la llengua oficial de redacció del document). L'article 15.3 LPL afegeix una excepció: disposa que determinats contractes («contractes d'adhesió, normats, contractes amb clàusules tipus o amb condicions generals») s'han de redactar en la llengua elegida pel consumidor i «han d'estar a disposició immediata dels clients i clientes en exemplars separats en català i en castellà». Es tracta de modalitats contractuals que, d'alguna manera, es contraposen als anomenats tradicionalment *contractes per negociació*, que es caracteritzen pel fet que el contingut contractual és fruit de les negociacions mantingudes per les parts arran d'un procés en el qual, teòricament, s'ha pogut concórrer en igualtat de condicions; per la seva banda, en les categories de l'article 15.3 LPL aquest potencial marge de negociació per a acordar el contingut contractual no hi és de cap manera o no hi és tan àmpliament.²⁵ L'excepció de l'article 15.3 LPL permet diferents comentaris. El primer

23. Així, el document (que té la seva pròpia forma) pot esdevenir la *forma* del negoci incorporat al document. Aquesta forma pot complir diferents funcions, de manera que si la forma documental no és vàlida per raó de l'incompliment dels seus propis requisits formals, aleshores aquesta nul·litat pot acabar afectant el negoci de manera diferent segons la funció que apleixi la forma; així, si la forma documental s'exigeix com a forma solemne, el negoci serà nul; si es tracta d'una forma *ad probationem*, el document no permetrà entendre acreditat el negoci (la seva existència i el seu contingut); si es tracta d'una forma de cara que el negoci sigui oposable a tercers, aleshores aquests tercers no es podran veure afectats pel seu atorgament.

24. Estrictament, del que es pot demanar el compliment és del negoci formalitzat en el document, no del document mateix.

25. La categoria de «contractes d'adhesió» es contraposa a la de contractes per negociació i fa referència al fet que l'atorgament del negoci es produeix arran de l'adhesió d'un dels contractants al contingut ja predisposat per l'altre. En funció precisament d'aquest contingut, hom pot distingir entre condicions generals i contractes amb clàusules tipus. Aquesta darrera categoria, que no és legal, revela senzillament que el contingut contractual està integrat per condicions estereotipades, que funcionen com a model. Per la seva banda, les «condiciones generales» es tipifiquen en el dret estatal en l'article 1 de la Llei 7/1998, del 13 d'abril, sobre condicions generals de la contractació. Es caracteritzen per ser «cláusulas predispuestas cuya incorporación al contrato sea impuesta por una de las partes, con independencia de la autoría material de las mismas, de su apariencia externa, de su extensión y cualesquiera otras circunstancias, habiendo sido redactadas con la finalidad de ser incorporadas a una pluralidad de contratos». Els contractes d'adhesió

és que, amb ella, l'article 15.3 LPL passa de considerar el *document privat* (o atorgat per particulars, prescindint del que hi consta) a parlar del *negoci* formalitzat en el document; aquest negoci s'identifica amb modalitats contractuals que, per raó del seu propi contingut (no negociat i més o menys extens), acostumen a formalitzar-se per escrit. Aquest trànsit (del document al negoci) suggereix plantejar-se quina és aleshores la rellevància negocial (i no només documental) que pot arribar a tenir el fet que el contracte no es redacti en català, encara que sigui la llengua elegida pel consumidor, o no es posi a disposició del client un exemplar en català. Sigui quina sigui aquesta rellevància, en cap cas no pot ser la manca de validesa del negoci (art. 15.2 i 15.3 LPL).²⁶ El segon comentari que deriva de l'article 15.3 LPL s'inspira en el seu àmbit subjectiu d'aplicació; en aquest sentit, la norma estableix que si aquells contractes s'atorguen per persones consumidores, són aquestes les que trien la llengua de redacció del document que els conté (i, cal entendre, poden imposar aquesta tria a l'altra part). El que es vol fer notar és que aquestes modalitats contractuals no exigeixen necessàriament la presència d'un contractant consumidor (l'adherent, per exemple, per ser un professional);²⁷ en aquests darrers casos, la llengua de redacció del document s'haurà de determinar mitjançant un acord de les parts (art. 15.3, al principi, LPL). La manca d'acord menarà a la impossibilitat de redactar el document. I aquesta manca d'acord pot determinar, de fet, la mateixa manca d'atorgament del contracte si la llengua de redacció formava part de l'acord al qual calia arribar per a consentir.²⁸

també poden estar integrats per clàusules no negociades individualment que no revesteixen la categoria de «condiciones generales» per manca d'algun dels elements que les tipifiquen (com ara si, per exemple, el predisponent no té com a finalitat un ús indiscriminat de les clàusules i només pretén imposar-les en un sol contracte). Per la seva banda, la categoria de «contrato normado» es correspon amb contractes amb el contingut reglamentat, és a dir, amb negocis que reserven molt poc marge a l'autonomia de la voluntat (o, altrament dit, amb una regulació de caràcter imperatiu).

26. Pel que fa als contractes d'adhesió integrats per condicions generals, la Llei 7/1998 no imposa en cap cas la forma escrita com a requisit de validesa del negoci; tampoc com a *formalitat* posterior a l'atorgament. De fet, per al cas que «el contrato no deba formalizarse por escrito», estableix que n'hi ha prou amb l'anunci d'aquestes condicions en un espai visible del lloc de l'atorgament (art. 5.3 Llei 7/1998).

27. L'article 15.3, al final, LPL novament sembla fer un ús indistint de termes que no volen dir el mateix; així, la categoria de *client* abraça molt més que la de *consumidor*. Vegeu, pel que fa a la categoria d'*adherent* (que no cal que sigui un consumidor), l'article 2 de la Llei 7/1998.

28. En l'article 15.3 LPL no hi ha una norma paral·lela a l'article 14.2.II LPL, que, a propòsit dels documents públics, estableix que, a manca d'acord, s'han de redactar en totes dues llengües. Aquesta norma es reproduïx en l'article 2 del Decret 204/1998, del 30 de juliol, sobre l'ús de la llengua catalana en els documents notariais. Aquest norma reitera el que estableix la LPL, però considera abans, en l'article 1.3 del mateix Decret 204/1998, una excepció: quan es tracti d'escriptures de transmissió de béns o de constitució d'un préstec o un crèdit fetes seguint les condicions generals de la contractació, la facultat de triar la llengua de redacció del document s'atribueix a l'adquirent o al prestatari.

2.3.2. *El dret del consumidor a exigir rebre informació i documents redactats en llengua catalana (art. 128-1.2 CcoCat)*

La referència de l'article 15.3 LPL al consumidor porta a l'article 128-1.2 CcoCat. El precepte li reconeix el «dret a rebre en català» determinades informacions i documents. La lectura encreuada d'aquest precepte i dels articles 32.3 i 15 LPL permet, d'entrada, dos comentaris. El primer és que els «cartells d'informació general de caràcter fix», que calia que es redactessin en català segons l'article 32.3 LPL, deriven, en l'article 128-1.2a CcoCat, en el dret a «rebre» en català «la informació de caràcter fix», sigui quin sigui el suport que la contingui i prescindint del seu caràcter general o no. El segon és que l'article 128-1.2c CcoCat sembla reproduir l'excepció de l'article 15.3 LPL i, fins i tot, excedir-la, atès que considera no només distintes modalitats de contractes no negociats (que és el que fa estrictament l'art. 15.3 LPL), sinó tota la documentació que se'n deriva. De fet, però, aquesta lletra c es pot entendre sobrerera perquè n'hi hauria prou amb la lletra a del mateix precepte, que esmenta, sense distingir entre modalitats contractuals o tipus de contractes, «la documentació contractual». Les invitacions a comprar (art. 128-1.2a CcoCat) tampoc no acaben d'encaixar amb «els documents d'oferta de serveis» de l'article 32.3 LPL: primer, perquè tècnicament «comprar» no equival a contractar «serveis»; segon, perquè tècnicament una «oferta» tampoc no coincideix amb una «invitació» a emetre ofertes de compra. En qualsevol cas, els documents de l'article 15.3 LPL quedarien igualment enclosos en la informació o documentació que esmenta l'article 128-1.1a CcoCat. Per altra banda, tampoc no hi ha coincidència total entre els àmbits materials dels articles 128-1.2b CcoCat i 34.1 i 2 LPL:^{29,30} pel que fa a les instruccions, les relatives a «l'ús dels productes» (art. 34.1 LPL) inclouen «les informacions necessàries per al consum, l'ús i el maneig adequats dels béns i serveis» (art. 128-1.2b CcoCat); a diferència de l'article 34 LPL, l'article 128-1.2 CcoCat no esmenta ni l'etiquetatge ni l'embalatge (vegeu, però, sense menció de la llengua, l'art. 126-5 CcoCat).³¹

29. La norma estableix un règim diferent en funció del tipus de producte: la regla general seria que les dades que figuren en l'embalatge, l'etiquetatge i les instruccions dels productes que es distribueixen en l'àmbit territorial de Catalunya, «poden figurar en català, en castellà o en qualsevol altra llengua de la Unió Europea»; la norma especial afecta les dades que consten en «l'etiquetatge de productes catalans que gaudeixen de denominació d'origen, de denominació comarcal o de denominació de qualitat o dels productes artesanals que es distribueixen en l'àmbit territorial de Catalunya», que «han d'ésser necessàriament, com a mínim, en català».

30. Hom podria pensar que, mentre que l'article 128 CcoCat demana la presència d'un consumidor, l'article 34 LPL prescindeix d'aquesta condició i esdevé rellevant, només, que es tracti de productes que «es distribueixen en l'àmbit territorial de Catalunya», amb independència de qui els compri o contracti. Però la rúbrica del precepte, «La informació a les persones consumidores i usuàries», permet posar-ho en dubte.

31. Aquest garbuix normatiu pot empitjorar si es manté la redacció vigent de l'article 128-2 CcoCat i tira endavant la proposta de modificació de l'article 211-5 CcoCat (en els termes de l'article 38

L'article 128-1.2 CcoCat, al contrari que els articles 32 i 34 LPL, proclama el dret a rebre en llengua catalana certes informacions i documents «sens perjudici del respecte ple al deure de disponibilitat lingüística». Estrictament, la redacció no és del tot clara: el dret a exigir certs documents en català hauria de tenir com a correlatiu el deure de proporcionar-los redactats en català (o de proporcionar-los en castellà, si així es demana); en aquest context, no s'arriba a copsar què es vol dir quan s'estableix que aquell dret s'ha d'exercir *respectant*, i de manera plena, el *deure* de disponibilitat lingüística. Des d'un punt de vista lògic, el dit deure hauria d'estar *al servei* del dret a exigir la informació o els documents en català (o, si escau, en castellà), i no s'hauria de presentar pas com un límit al seu exercici (tret que es vulgui assenyalar, com ja es va fer a propòsit del dret a ser atès en català dels articles 128-1.1 CcoCat i 34 EAC, que el dret a exigir documentació redactada en català pot ser correspost, sense problema, amb el lliurament dels documents redactats en llengua castellana). La STC 88/2017 es pronuncia també quant a la constitucionalitat de l'article 128-1.2 CcoCat. En aquesta ocasió, les conseqüències del respecte degut al deure de disponibilitat lingüística s'expliquen en termes sensiblement diferents als emprats en l'anàlisi de l'article 128-1.1 CcoCat. Quant a l'article 128-1.2 CcoCat, el TC declara que aquell deure «supone, por tanto, la garantía del derecho de los consumidores y usuarios a recibir la documentación e información referida también en castellano». És xocant que, posats a concretar en què consisteix el *deure* de disponibilitat lingüística en aquells casos en els quals el consumidor exigeix la informació o els documents en català, el TC reorienti la seva atenció cap al *dret* exercit, assenyalant que la documentació també pot ésser sol·licitada en castellà (opció que l'art. 128-1.2 CcoCat no malmestia ni esquinçava). En qualsevol cas, s'imposa concloure que el TC acaba reconeixent la constitucionalitat de la norma catalana que atribueix al consumidor el dret a exigir informació i documentació en català, de manera que la seva satisfacció obliga a facilitar-les tal com es demanen.

de l'Avantprojecte de reforma del CcoCat). No s'acaba d'entendre el sentit i la funció que han d'acomplir els articles 211-5.2 i 211-5.3 CcoCat si es té en compte el que ja regeix en virtut de l'article 128-2 CcoCat. Contrastar aquest precepte i el contingut de la proposta permet fer algunes observacions. La primera, de tipus formal, és que l'article 128-1 CcoCat, rubricat «Drets lingüístics», ja concreta que es tracta dels drets que es tenen en el marc de les «relacions de consum» (art. 128-1 CcoCat); l'article 211-5 CcoCat, ubicat sistemàticament en el llibre segon («Requisits de les relacions de consum»), s'intitula, en canvi, «Requisits lingüístics». La segona observació, de caire més material, és que els articles 211-5.2 i 211-5.3 CcoCat ometen parlar, expressament, del dret a exigir determinada documentació en català (que és el que, de manera més directa, fa l'art. 128-2 CcoCat) i opten per una redacció que mimetitza l'emprada en l'article 32 LPL, en el sentit que els dits documents «han d'estar redactats en català». La tercera observació és que, en els articles 211-5.2 i 211-5.3 CcoCat, aquesta imposició va acompanyada d'un «almenys» («han d'estar redactats [...] almenys en català»), segurament en un intent d'avenir-se a la interpretació feta pel TC del «ple respecte al deure de disponibilitat lingüística» de l'article 128-2 CcoCat (vegeu-ho, a continuació, en el text). La darrera observació, també material, és que en l'article 211-5.2 CcoCat no es menciona «la documentació contractual», prevista, en canvi, en l'article 128-2a CcoCat.

Tot i així, el TC supedita la constitucionalitat de normes com l'article 128-1.2 CcoCat al «respeto pleno a la legislación estatal y al margen que ésta le deje a la comunidad autónoma». I cal entendre que *hi ha marge* si el dret estatal es limita a imposar que, «al menos», la informació, les dades o el document es redactin en castellà; si és així, aleshores el legislador autonòmic pot afegir-hi l'obligació de redactar-ho, *també*, en català (FJ 5è STC 88/2017). Però tot plegat regeix, només, *de moment* o «[e]n ausencia de armonización normativa de la materia por parte del Estado a través de sus títulos competenciales [...] y sin perjuicio de señalar la posibilidad de que en cada caso se produzca una eventual limitación del ejercicio competencial por la normativa de la Unión Europea en la materia» (STC 88/2017, FJ 5è, par. 11è).³²

2.3.3. *Requisits lingüístics i incorporació de directives de la Unió Europea al dret intern. La llengua en els contractes internacionals a distància atorgats per consumidors*

Certament, tal com indica el darrer paràgraf que s'acaba de reproduir, els límits quant a la possible imposició de requisits lingüístics (relatius a l'etiquetatge de productes, a la informació o documentació contractuals, etc.) poden obeir a disposicions del dret de la Unió Europea.³³ Però, a vegades, aquestes disposicions avalen just el contrari, és a dir, la legítima exigència interna de l'ús d'una determinada llengua. En l'àmbit del dret privat, encaixen en aquest discurs, per exemple, l'article 6.7 de la Directiva 2011/83/UE del Parlament i del Consell, del 25 d'octubre de 2011, dels drets dels consumidors. El precepte regula, entre d'altres, els requisits d'informació precontractual dels contractes atorgats a distància o fora d'un establiment mercantil entre un professional i un consumidor: «Los estados miembros podrán mantener o introducir, en su legislación nacional, requisitos de carácter lingüístico en relación con la información contractual a fin de garantizar que dicha información pueda ser comprendida fácilmente por los consumidores». Els aspectes que cal fer notar són, d'entrada, dos: el primer és el laconisme de l'expressió «requisitos de carácter lingüístico»; el segon és la finalitat de la qual, en aquest article, es fa dependre la legitimació interna

32. Destaquen que, d'aquesta manera, el TC deixa «en precari» la justificació competencial del Parlament de Catalunya, Eva PONS PARERA i Agustí POU PUJOLRÀS, «Jurisprudència del TC», p. 291; Joan RIDAO MARTÍN, «La llengua catalana al Principat després de quaranta anys d'autonomia política. Un balanç des de la perspectiva jurídica», *Revista de Llengua i Dret*, núm. 70 (2018), p. 43.

33. Vegeu Narcís MIR I SALA, «Balanç del dret lingüístic de la Unió Europea i de la seva relació amb la llengua catalana 1986-2019», *Revista de Llengua i Dret*, núm. 72, p. 287 i 288. L'autor explica de quina manera el mateix legislador europeu rebaixa la tensió entre les llibertats econòmiques fonamentals i el dret lingüístic nacional: permetent que els legisladors interns puguin exigir, en els seus respectius àmbits territorials, l'ús de les llengües d'aquests territoris sempre que, a més, siguin llengües oficials de la Unió Europea.

per a afegir requisits lingüístics, expressada en termes *de més fàcil comprensió de la informació contractual*. En qualsevol cas, el pressupòsit de l'anàlisi que ara es proposa de l'article 6.7 de la Directiva (UE) 2011/83 és la competència del Parlament de Catalunya per a incorporar-lo al dret català. Aquesta competència s'empara en la naturalesa civil de les normes de dret privat en matèria de contractació amb consumidors; en aquest sentit, per bé que les directives de la Unió Europea no qualifiquen la naturalesa, civil o mercantil, de les normes que inclouen, en clau interna s'imposa aquesta qualificació;³⁴ i així ho ha declarat el TC en la Sentència 132/2019, del 13 de novembre de 2019.³⁵ Reconeguda aquesta civilitat, aquella competència deriva dels articles 149.1.8 CE i 129 (relatiu a la competència legislativa en matèria civil) i 189 EAC (que reconeix la competència del Parlament de Catalunya per a incorporar directives que regulen matèries sobre les quals l'EAC atribueix a la Generalitat competència per a legislar).

2.3.3.1. L'exigència interna de «requisits de caràcter lingüístic» (*tout court*) per a afavorir la comprensió de la informació precontractual

L'article 6.7 de la Directiva 2011/83 reconeix certa maniobrabilitat al legislador intern a l'hora d'incorporar les regles relatives a l'obligació professional de facilitar al consumidor, abans de l'atorgament del contracte, certa informació referent al negoci projectat. En concret, es permet als estats incidir en la dimensió formal d'aquesta informació imposant «requisits de caràcter lingüístic». L'expressió és *només* aquesta; a diferència del que fan altres textos europeus,³⁶ l'article 6.7 de la Directiva 2011/83

34. Vegeu Lúdia ARNAU RAVENTÓS, «La implementació al dret civil català de les Dir. (UE) 2019/770 i 2019/771, relatives al contracte de subministrament d'elements digitals i al contracte de compravenda de béns», a INSTITUT DE DRET PRIVAT EUROPEU I COMPARAT, UNIVERSITAT DE GIRONA (coord.), *Compravenda, arrendaments i noves modalitats d'ús temporal de béns*, Girona, Documenta Universitaria, 2021, p. 85-90, qui argumenta aquesta qualificació.

35. Vegeu Juan Antonio XIOL RÍOS, «La competència en dret civil en el segle XXI», a INSTITUT DE DRET PRIVAT EUROPEU I COMPARAT, UNIVERSITAT DE GIRONA (coord.), *Compravenda, arrendaments i noves modalitats d'ús temporal de béns*, Girona, Documenta Universitaria, 2021, p. 47.

36. Vegeu el considerant 10 i l'article 4.3, al final, de la Directiva 2008/122/CE del Parlament Europeu i del Consell, del 14 de gener de 2009, sobre la protecció dels consumidors en relació amb determinats aspectes dels contractes d'aprofitament per torns de béns d'ús turístic. El considerant 10 de la Directiva 2008/122 fa referència a dos elements: un de formal, relatiu a qui pot triar la llengua del contracte, i un de material, referent a la llengua elegible («El consumidor debe tener el derecho, que los comerciantes no deben negarle, a recibir la información precontractual y el contrato en una lengua de *su elección* que le sea *familiar*. Además, con el objeto de facilitar la ejecución y el cumplimiento del contrato, es preciso autorizar a los estados miembros a establecer que se faciliten al consumidor otras versiones lingüísticas del contrato»). Cap d'aquests elements no és present, en canvi, en l'article 4.3, al final, de la Directiva 2008/122, que estableix que els estats membres han d'afavorir que el contracte es redacti en la llengua de l'estat de la

no condiciona la conformitat de la regulació interna al fet de tractar-se de requisits vinculats a una llengua oficial de la Unió Europea.³⁷ No és un cas aïllat. També obeeix a aquest esquema l'article 17.4 de la Directiva (UE) 2019/771 del Parlament Europeu i del Consell, del 20 de maig de 2019, relativa a determinats aspectes del contracte de compravenda. Aquesta disposició permet que els estats puguin preveure requisits addicionals relatius a la garantia comercial dels béns objecte del contracte de compravenda, «incluidas normas sobre el idioma o idiomas en los que se debe facilitar la declaración de garantía comercial al consumidor».³⁸

Per la seva banda, que la regulació interna hagi d'obeir a la finalitat d'afavorir una comprensió més fàcil de la informació contractual per part del consumidor no hauria de representar un obstacle de cara a imposar, per part del legislador català, l'obligació d'*informar en català*. Aquesta afirmació, però, convé contrastar-la amb el que va manifestar el TC en la Sentència 88/2017 quant al propòsit que, a parer seu, pot arribar a legitimar l'obligació legal d'ús de la llengua catalana.³⁹ Segons el TC, aquesta finalitat no podia ser la de garantir una comprensió millor i més fàcil de la informació, sinó *només* la de fomentar l'ús de la llengua catalana. El que interessa ara assenyalar

residència o de la nacionalitat del consumidor «siempre que se trate de una lengua oficial de la Comunidad». L'article 4.1 de la Proposta de directiva (7.6.2007, COM [2007] 303 final) establia que el contracte «se redacte en una de las lenguas oficiales de la Comunidad, a elección del consumidor».

La llengua oficial del país d'atorgament del contracte és també la que cal emprar a fi de facilitar al consumidor la informació precontractual relativa a l'assegurança de vida, segons l'article 185.6 de la Directiva 2009/158/CE del Parlament Europeu i del Consell, del 25 de novembre de 2009, sobre l'assegurança de vida. La norma enclou un afegit: «No obstante, dichas informaciones podrán redactarse en otra lengua si el tomador del seguro lo solicita y el derecho del estado miembro lo permite o el tomador tiene libertad de elegir la legislación aplicable».

37. Vegeu la comunicació de la Comissió «Directrices sobre la interpretación y la aplicación de la Directiva 2011/83», *Diario Oficial de la Unión Europea*, núm. C 525/25, 29 de desembre de 2021. Tot i que l'exemple que utilitza la Comissió en aquest document és el d'un legislador que ha imposat l'ús de la llengua oficial del seu país, el cert és que l'article 6.7 de la Directiva 2011/83 no parla d'oficialitat en cap moment. Tampoc n'hi ha rastre en el considerant 15è de la Directiva 2011/83, que destaca que els requisits lingüístics són una de les excepcions al nivell d'harmonització plena o màxima de la Directiva (art. 4 Dir. 2011/83).

38. La llengua apareix també en l'article 10.2d de la Directiva 2000/31/CE del Parlament Europeu i del Consell, del 8 de juny de 2000, sobre determinats aspectes relatius als serveis de la societat de la informació. S'hi estableix que els estats membres han de garantir que, abans de contractar, el consumidor rebi informació relativa a «las lenguas ofrecidas para la celebración del contrato». No s'imposa l'ús de cap llengua en concret, sinó, només, el deure d'informar de les llengües (lliurement triades pel professional, cal entendre?) en què es pot atorgar el contracte. Segueix aquest mateix model l'article 3.14g de la Directiva 2002/65/CE del Parlament Europeu i del Consell, del 23 de setembre de 2002, relativa a la comercialització a distància dels serveis financers destinats a consumidors. D'acord amb aquest precepte, abans de contractar, el proveïdor del servei ha d'informar el consumidor de la llengua o les llengües de redacció de les condicions generals i de la informació prèvia, i de la llengua o les llengües en què el proveïdor, d'acord amb el consumidor, s'hi comunicarà mentre duri el contracte.

39. Vegeu *supra* l'apartat 2.2.2, al final.

és que aquest argument no es pot reproduir, sense més ni més, en el context de l'article 6.7 de la Directiva 2011/83 per a negar la competència del legislador català per a imposar l'ús del català fent ús del marge de maniobra que li atorga l'article 6.7 de la Directiva 2011/83. La raó és que l'argument emprat pel TC pressuposa que la llengua usada per l'establiment o empresa és la castellana i, atès el coneixement presumpte del castellà per tots els catalanoparlants, no escauria exigir al professional l'ús de la llengua catalana. Ara bé, considerats els àmbits subjectiu i objectiu de la Directiva 2011/83, les seves regles inclouen, entre altres modalitats, el contracte a distància, que pot ser un contracte atorgat a distància entre un consumidor català i un professional o una empresa estrangera (o, en qualsevol cas, amb un venedor o proveïdor que no s'expressa en castellà). En aquest context, l'exigència d'ús del català, imposada pel dret català, seria conforme al dret europeu perquè, considerant la llengua estrangera emprada pel venedor o proveïdor, la mesura sí que tindria com a objectiu que el consumidor entengués millor allò de què se l'informa. El resultat final pot semblar, d'entrada, xocant: assumint la jurisprudència del TC (encara que només sigui a l'efecte del raonament), resulta que a l'establiment que ja informa en *castellà* no se li pot imposar l'ús del català, però sí al que ho fa en una llengua distinta al castellà. Sobti o no, és una esclatxa que també caldria aprofitar.

2.3.3.2. L'aplicació del dret català al contracte

Tècnicament, l'exigència de l'ús del català es pot articular per la via directa d'una obligació legal consistent a informar *en català*, que caldria preveure a càrrec del contractant professional, o per la via indirecta d'atribuir al consumidor la facultat d'exigir que la informació se li faciliti en llengua catalana. Sigui com sigui, però, es tractarà de previsions sobrerres si el dret català no resulta aplicable al contracte. Aquesta subjecció, en cas d'un contracte internacional atorgat per una persona consumidora, implica prèviament aplicar, al seu torn, el Reglament (CE) núm. 593/2008 del Parlament Europeu i del Consell, del 17 de juny de 2008, sobre la llei aplicable a les obligacions contractuals (en endavant, RRI). A l'empara de les seves normes, a manca de pacte sobre la llei aplicable, el contracte atorgat amb una persona consumidora resident a Catalunya (art. 6.1 i 22.1 RRI) restarà subjecte al dret català si, a més de la presència d'aquest contractant consumidor,⁴⁰ concorren la resta de circumstàncies de l'arti-

40. Pel que fa a les *interferències* que deriven de la definició de *consumidor* continguda implícitament en l'article 6 RRI, més restrictiva que la que regeix en el dret català (vegeu l'art. 111-2a CcoCat), consulteu Lúdia ARNAU RAVENTÓS, Albert FONT I SEGURA, M. Esperança GINEBRA MOLINS i Jaume TARABAL BOSCH, *L'aplicació del dret civil català i els reglaments europeus: Ajut a la investigació 2022*, Barcelona, Generalitat de Catalunya, Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada, 2022, p. 88-93.

cle 6.1 RRI, que són: que aquella actuació professional s'exerceixi o s'adreci al país (o unitat territorial) de la residència habitual del consumidor⁴¹ i que el contracte obeeixi al desenvolupament d'aquesta activitat. És possible, però, elegir una llei distinta de la catalana; de fet, l'article 6.2 RRI considera el supòsit explícitament i avala que la presència d'un contractant consumidor no esquerda *del tot* la llibertat de les parts de triar, en els termes de l'article 3 RRI, quina llei volen que regeixi el contracte. Ara bé, l'article 6.2 RRI condiciona l'efectivitat de l'elecció d'una llei distinta de la corresponent al país o unitat territorial de la residència habitual del consumidor:

[...] dicha elección no podrá acarrear para el consumidor la pérdida de la protección que le proporcionen aquellas disposiciones que no puedan excluirse mediante acuerdo en virtud de la ley que, a falta de elección, habría sido aplicable de conformidad con el apartado 1.

Aquesta regla implica que l'elecció eventual d'una llei distinta de la catalana no pot privar el consumidor resident a Catalunya del dret a exigir la informació contractual en català sempre que la norma que, a Catalunya, estableixi l'obligació de fer-ho així o reconegui aquest dret al consumidor sigui imperativa.

41. Pel que fa a les circumstàncies que permeten entendre que l'activitat s'adreça a aquell país o unitat territorial («por cualquier medio dirija estas actividades a ese país» [art. 6.1b RRI]), vegeu la Sentència del Tribunal de Justícia de la Unió Europea (STJUE) del 7 de desembre de 2010, assumptes C-585/08 i C-144/09, cas Peter Pammer (ECLI:EU:C:2010:740). El TJUE considera que no n'hi ha prou amb disposar d'una pàgina web adreçada a afavorir la contractació de béns i serveis i accessible des del lloc de la residència habitual del consumidor. Cal que el venedor hagi *manifestat* la seva voluntat d'establir relacions comercials amb els consumidors d'aquell estat membre (par. 75), i aquesta voluntat es pot deduir de «todas las expresiones manifestas de la voluntad de atraer a los consumidores a dicho estado miembro» (par. 80). Aquesta voluntat manifesta, però, no cal que sigui expressa (par. 82) i es pot deduir d'indícis com, per exemple, que la pàgina web del venedor permeti fer ús de la llengua o de la moneda del lloc de la residència habitual del consumidor (par. 84, que matisa el considerant 24, al final, RRI, que descarta que la llengua i la moneda usades a Internet siguin elements indiciaris de l'existència d'una activitat *adreçada* a un determinat territori). Vegeu un comentari de la STJUE del cas Pammer a Raúl LAFUENTE SÁNCHEZ, «El criterio del *International Stream-of-commerce* y los foros de competencia en materia de contratos electrónicos celebrados con consumidores», *Cuadernos de Derecho Transnacional*, vol. 14, núm. 2 (2012), p. 177-201. En aquest context, quan es tracti d'un consumidor amb residència habitual a Catalunya, l'ús de la llengua catalana en una pàgina web d'un venedor estranger (ja sigui directament en la pàgina principal, ja sigui a través d'un enllaç a una pàgina on els continguts apareixen en llengua catalana) esdevé un índex molt consistent de cara a acreditar la voluntat d'aquest venedor d'adreçar la seva activitat a Catalunya. Serviria igualment d'índex el fet que la llengua emprada fos el castellà, atesa la cooficialitat d'ambdues llengües en el territori català (art. 6 EAC).

2.3.3.3. L'article 6.7 de la Directiva 2011/83 i la seva incorporació al dret espanyol

L'article 6.7 de la Directiva 2011/83 ha estat incorporat al dret estatal per mitjà dels articles 98.1 i 99.1 del text refós de la Llei general per a la defensa dels consumidors i usuaris (en endavant, TRLGDCU). D'acord amb el primer, relatiu a la contractació a distància, la informació precontractual s'ha de facilitar «en la lengua utilizada en la propuesta de contratación o bien en la lengua elegida para la contratación y, al menos, en castellano». Quant a la contractació fora d'un establiment mercantil, l'article 99.1 TRLGDCU estableix que la informació ha d'estar «redactada al menos en castellano y, en su caso, a petición de cualquiera de las partes, deberá redactarse también en cualquiera de las otras lenguas oficiales en el lugar de celebración del contrato». Per la seva banda, l'article 97.1*i* TRLGDCU, relatiu a les dades, condicions o aspectes sobre els quals cal informar abans de contractar, esmenta «la lengua o lenguas en las que podrá formalizarse el contrato, cuando ésta no sea la lengua en la que se le ha ofrecido la información previa a la contratación». Per tant, el dret estatal no imposa la llengua de la contractació, però sí que la informació precontractual estigui redactada, com a mínim, en castellà.⁴²

Pel que fa al dret català, al qual formalment no s'ha incorporat la Directiva 2011/83, caldria fer notar que, a propòsit de la regulació d'ambdues modalitats especials de contractació, ni els articles 222-1 i següents CcoCat, ni els articles 223-1 i següents CcoCat, fan esment de la llengua de la informació prèvia. En aplicació de les regles generals (és a dir, que prescindeixen de com s'ha conclòs el contracte), l'exigibilitat de l'ús del català mena cap a l'article 128.1.2 CcoCat, que inclou la informació precontractual (que caldria lliurar al consumidor abans de contractar [art. 123-3 CcoCat]) sempre que s'entengui que aquesta categoria resta inclosa dins del genèric «documentació contractual» de l'article 128.1.2*a* CcoCat.⁴³

42. Per al cas del contracte atorgat en un establiment mercantil, regeix l'article 60.2*b* TRLGDCU, que també inclou dins les mencions informatives «la lengua o lenguas en las que podrá formalizarse el contrato, cuando no sea aquella en la que se le ha ofrecido la información previa a la contratación». Per la seva banda, l'article 60.4 TRLGDCU estableix que la informació precontractual s'ha de facilitar «al menos, en castellano y en su caso, a petición de cualquiera de las partes, deberá redactarse también en cualquiera de las otras lenguas oficiales en el lugar de celebración del contrato».

43. Pel que fa a l'Avantprojecte de reforma del CcoCat, tal com s'anuncia en el preàmbul del text (ap. II, par. 9), es considera amb major deteniment tot allò relatiu a la informació precontractual en les modalitats de contractació a distància i fora d'un establiment mercantil (vegeu els art. 52 i 53 de l'Avantprojecte). En aquest sentit, l'article 221-2.1*g* de l'Avantprojecte, relatiu a la informació prèvia en la contractació a distància o fora d'un establiment, preveu que s'hi ha de fer esment de la llengua o les llengües en què es pot formalitzar el contracte. L'article 222-4 de l'Avantprojecte, relatiu als contractes a distància i rubricat «Disponibilitat lingüística», assenyalava que la informació «s'ha de lliurar a la persona consumidora en la llengua que esculli, d'entre les oficials en el territori de Catalunya». No hi ha cap precepte semblant a propòsit de la contractació fora d'un establiment mercantil (vegeu l'art. 54 de l'Avantprojecte).

3. ALTRES MANIFESTACIONS DE LA LLENGUA EN LA DINÀMICA CONTRACTUAL

Al marge de la imposició legal d'una llengua en el context de *determinades* contractacions, la llengua pot inserir-se igualment en el procés contractual per voluntat de les parts. En aquest context, si aquesta presència voluntària del català en la dinàmica del negoci arriba a avalar l'exercici d'alguna pretensió per part d'un dels contractants envers l'altre, aleshores el fonament de la dita exigibilitat varia, ja que no és la llei, sinó la pròpia autonomia de la voluntat: així ho volien les parts.

Es poden identificar, sempre des d'una perspectiva generalíssima, diversos escenaris. En primer terme, el català, la llengua, pot integrar la forma contractual triada i acordada per les parts a fi d'exterioritzar vàlidament la seva voluntat de contractar; d'entrada, regeix el principi de llibertat de forma (art. 1278 del Codi civil espanyol [CC]), de tal manera que el pacte previ de les parts de sotmetre el contracte futur a un requisit formal de validesa, consistent a expressar la voluntat de contractar en català, és vàlid.^{44,45} Per altra banda, el català pot aparèixer també en el context de la formalització posterior del negoci, ja que pot ser la llengua elegida per les parts de cara a documentar el contracte ja conclòs també emprant o no el català.⁴⁶ El català pot irrompre igualment en la fase d'execució del contracte, i la intensitat d'aquesta presència pot ser diversa. Pot passar que la llengua identifiqui el bé o servei contractat (per exemple, penseu en la compravenda d'un llibre en català o d'una nina o un robot que parlen en català, o en la contractació d'una subscripció a l'edició en català d'un diari o una revista en línia, etc.). La llengua catalana forma part de les condicions pactades relatives a l'objecte contractual (arg. ex art. 621-20.1 CCCat), de tal manera que el lliurament d'un producte que no les reuneixi implica manca de conformitat del bé o contingut amb el contracte (com si, per exemple, el llibre se'm lliura en castellà, la nina parla en castellà o només es facilita l'accés a l'edició en castellà del diari...) i permet activar els distints remeis previstos per a aquesta causa (art. 621-36 i seg. CCCat). Però els escenaris contractuals són, a vegades, complexos i la idea o categoria de la prestació deguda pot sobrepassar el bé que s'ha de lliurar o el servei principal que s'ha de prestar; en algunes ocasions, la *conducta deguda* abraça molt més que l'*objecte principal* i la llengua pot filtrar-se igualment en

44. En el context de la contractació amb consumidors, aquesta llibertat de forma (i, de retruc, de pacte quant a la forma del negoci) fa difícil, d'entrada, apreciar l'eventual caràcter abusiu d'una clàusula no negociada individualment per la qual s'imposi una llengua concreta de cara a la conclusió del contracte.

45. En l'àmbit successori, el causant també pot supeditar la validesa de les memòries testamentàries que pugui arribar a atorgar, al compliment dels requisits formals previstos per ell mateix en un testament previ (art. 421-21.1, al final, CCCat).

46. Es fa ús del terme *formalitzar* o *documentar* en un sentit ampli, és a dir, per a fer referència a tots els mecanismes que permeten deixar constància de l'acord contractual en qualsevol tipus de suport.

aquest altre espai —diguem-ne— secundari.⁴⁷ Quines pretensions contractuals es podrien deduir si es considera que l'objecte principal es lliura o es presta, d'entrada, bé? El caràcter accessori d'aquestes altres conductes podria arribar a emparar una pretensió basada en la manca de conformitat del bé o del servei principals; aquest raonament partiria de bolcar sobre l'objecte principal totes les incidències relatives a allò que, en canvi, sembla accessori (arg. *ex art. 621-20.1b i c i 621-20.2d CCCat*). La qüestió rauria, en canvi, a identificar la pretensió que s'ha d'interposar (què cal fer, per exemple, si l'empresa remet la facturació en castellà i s'havia pactat que es faria en català?). A manca de compliment voluntari, sovint és complex intuir com es podria encarrilar un compliment equivalent i, fins i tot, com es podria fonamentar una reclamació pels danys soferts (de quin tipus serien?) (art. 705 i 706 de la Llei d'enjudiciament civil). Posats a assumir riscos, es podria fer valer el principi de compliment simultani (tècnicament articulat, en l'article 621-37.1b CCCat, com una facultat de suspendre el compliment de les pròpies obligacions)⁴⁸ o, si encara se'n volen assumir més, es podria intentar amb la categoria d'*inoposabilitat*, a fi de fer valer el desconeixement legítim d'aquelles dades que s'han facilitat però en una llengua distinta a l'acordada.

La prestació deguda pot incloure molt més que l'objecte principal per raons diferents del pacte. Una és l'eficàcia jurídica dels missatges i continguts publicitaris. En aquest sentit, l'article 123-7 CcoCat estableix que la publicitat integra el contracte, de tal manera que tot allò anunciat (relatiu, per exemple, a les característiques dels béns o a les condicions econòmiques i jurídiques del contracte) serà exigible encara que, després, no consti expressament en el contracte. Es tracta d'una aplicació concreta del principi de bona fe en la seva vessant integradora (art. 1258 CC) i que s'explica perquè la bona fe justifica que allò que s'ha utilitzat com a reclam publicitari també es pot exigir. En aquest context, sovinteja emprar la llengua com a element diferenciador del discurs publicitari i es presenta l'anunciant com a *català* que treballa o ho fa tot *en català*. El missatge pot generar una expectativa raonable relativa no només a la llengua de conclusió i documentació del contracte, sinó també a tot allò que escaigui de cara a executar el negoci, avalant la creença que, si cal fer ús de la llengua a qualsevol efecte, s'emprarà el català. També, en aquests casos, la frustració de la dita expectativa hauria de poder fonamentar la responsabilitat de l'anunciant per manca de conformitat (vegeu, també, l'art. 621-20.2b CCCat).

47. Penseu, per exemple, en qui contracta un subministrament de llum, de gas, etc., i opta per rebre la facturació en català i per poder accedir a un espai virtual de client on tot, segons el que se li diu, constarà en català, i passa que totes les factures s'emeten i es reben en castellà i en la plataforma tot apareix, només, en castellà. Penseu igualment en qui compra un vehicle amb un navegador en català i les indicacions només es reben en castellà, etc.

48. O, fins i tot, es podria incidir en la mateixa i elemental idea d'*inexigibilitat* (com si, en el supòsit descrit en la nota anterior, el client argumentés que no li és exigible l'import facturat perquè la factura no s'ha emès com contractualment s'havia acordat).

BIBLIOGRAFIA

- ARNAU RAVENTÓS, Lúdia. «La implementació al dret civil català de les Dir. (UE) 2019/770 i 2019/771, relatives al contracte de subministrament d'elements digitals i al contracte de compravenda de béns». A: INSTITUT DE DRET PRIVAT EUROPEU I COMPARAT, UNIVERSITAT DE GIRONA (coord.). *Compravenda, arrendaments i noves modalitats d'ús temporal de béns*. Girona: Documenta Universitaria, 2021, p. 85-140.
- ARNAU RAVENTÓS, Lúdia. «El dret català i els contractes atorgats a distància o fora d'establiment mercantil amb consumidors». *Revista Jurídica de Catalunya*, núm. 2 (2022), p. 49-82.
- LAFUENTE SÁNCHEZ, Raúl. «El criterio del *International Stream-of-commerce* y los foros de competencia en materia de contratos electrónicos celebrados con consumidores». *Cuadernos de Derecho Transnacional*, vol. 14, núm. 2 (2012), p. 177-201.
- MARTÍNEZ, Anna-Clara. «Llengua i contractació pública: és viable la incorporació de clàusules d'execució lingüístiques». *Món Jurídic*, núm. 342 (agost-setembre 2022), p. 18-19.
- MILIAN I MASSANA, Antoni. «La exigencia de “al menos en catalán”». A: GENERALITAT DE CATALUNYA, INSTITUT D'ESTUDIS AUTONÒMICS (ed.). *Estudios jurídicos sobre la Ley de política lingüística*. Madrid i Barcelona: Marcial Pons, 1999, p. 465-510.
- MILIAN I MASSANA, Antoni. «El règim de les llengües oficials. Comentari a la Sentència del Tribunal Constitucional 31/2010, de 28 de juny». *Revista Catalana de Dret Públic: Especial Sentència 31/2010 sobre l'Estatut d'autonomia de Catalunya de 2006*. Barcelona: Generalitat de Catalunya, Institut d'Estudis Autònomic, p. 131-138.
- MIR I SALA, Narcís. «Balanz del dret lingüístic de la Unió Europea i de la seva relació amb la llengua catalana 1986-2019». *Revista de Llengua i Dret*, núm. 72, p. 283-291.
- MURO BAS, Xavier. «Valoració dels aspectes relatius a la llengua en la Sentència del Tribunal Constitucional 31/2010, de 28 de juny». *Revista Catalana de Dret Públic: Especial Sentència 31/2010 sobre l'Estatut d'autonomia de Catalunya de 2006*. Barcelona: Generalitat de Catalunya, Institut d'Estudis Autònomic, p. 139-143.
- PLA BOIX, Anna M. «La llengua al nou Estatut d'autonomia de Catalunya». *Revista d'Estudis Autònomic i Federals*, núm. 3 (2006), p. 259-294.
- PONS PARERA, Eva. «La llengua en la Sentència de 28 de juny de 2010». *Revista Catalana de Dret Públic: Especial Sentència 31/2010 sobre l'Estatut d'autonomia de Catalunya de 2006*. Barcelona: Generalitat de Catalunya, Institut d'Estudis Autònomic, p. 148-152.

- PONS PARERA, Eva; POU PUJOLRÀS, Agustí. «Jurisprudència del TC». *Revista de Llengua i Dret*, núm. 69 (juny 2018), p. 270-295.
- POU PUJOLRÀS, Agustí. «Consideracions sobre la Sentència del Tribunal Constitucional relativa a les previsions lingüístiques del Codi de consum de Catalunya». *RDL Blog* [blog de la *Revista de Llengua i Dret*], 16 de novembre de 2017.
- PUIG SALELLAS, Josep Maria. «La normativa lingüística y el mundo socioeconómico». A: GENERALITAT DE CATALUNYA, INSTITUT D'ESTUDIS AUTONÒMICS (ed.). *Estudios jurídicos sobre la Ley de política lingüística*. Madrid i Barcelona: Marcial Pons, 1999, p. 419-469.
- RIDAO MARTÍN, Joan. «La llengua catalana al Principat després de quaranta anys d'autonomia política. Un balanç des de la perspectiva jurídica». *Revista de Llengua i Dret*, núm. 70 (2018), p. 31-51.
- XIOL RÍOS, Juan Antonio. «La competència en dret civil en el segle XXI». A: INSTITUT DE DRET PRIVAT EUROPEU I COMPARAT, UNIVERSITAT DE GIRONA (coord.). *Compravenda, arrendaments i noves modalitats d'ús temporal de béns*. Girona: Documenta Universitaria, 2021, p. 17-54.